

Пише:
Миломир
Никетић

Ошава, јануар 2009.

Прецизних података о српским позориштима у расејању има мало. Верује се да је једно од првих у Северној Америци, при црквено-школској општини у граду Гери (Индијана) у другој деценији 20. века основао Петар Секуловић, а да је у аматерским комадима дечје улоге играо његов син Младен (1912 -). Под американизованим именом Карл Малден ће 1951. (п)остати једини глумац-Србин, добитник "Оскара" за улогу у филму "Трамвај звани жеља".

ТЕАТРИЗАЦИЈА ЕМИГРАЦИЈЕ

За разлику од старих емигрантских времена када је театар био "мислена именица" пасивног-гледалачког, а камоли активног-прегачког културног ангажмана наших исељеника, нове генерације из 1990-их година начиниле су мало "чудо над чудима" установљавањем српске позоришне сцене на канадским, пре свега онтаријским просторима. "Театризација" појма емиграција има (најмање) четири појавна облика: (1) честа гостовања врхунских, углавном београдских професионалаца са најбољим представама са матичних сцена (2) разноврсне пројекте-представе аматерских позоришта у Торонту и Отави, па чак и један фестивал - ОФСЕТ (Отавски Фестивал Српских Емигрантских Театара) (3) истакнуте глумце, редитеље, драмске писце, академске професоре који су успешну каријеру из завичаја надградили професионалним ангажманом на страном (енглеском) језику у новој средини (4) нове генерације младих глумаца, редитеља, сценографа, костимографа и других театарских посленика, а то су деца емиграната одрасла и стасала током минулих петнаестак година.

МАЈСТОР РЕЖИЈЕ

Међунеколициномнајуспешнијих из треће групе је истакнути редитељ и професор Александар Саша Лукач (51) из Торонта. Рођени Сарајлија, монреалски средњошколац и дипломац београдске академије Лукач се 1992. иселио се из Србије и, после краћег

боравка у Холандији, настанио у Канади. Професор је глуме и драме на универзитетима Јорк у Торонту и Мек Мастер у Хамилтону, као и на Глендон колеџу у Торонту. У Канади је режирао четрдесетак представа међу којима су: Брехтове "Баал" и "Кавкаски круг кредом", Булгаковљев "Молијер", "Јелка (Божић) код Иванових" Введенског, "Породичне приче, Београд" Биљане Србљановић и два комада Миме Вуловић, "Црна магија" и "Медеја Пастис". Представа "Јелка (Божић) код Иванових" била је номинована за канадског позоришног "Оскара", награду "Дора". "Молијер" је био представник Канаде на прошлогодњем Међународном фестивалу Булгакова у Кијеву. У тој представи главне улоге тумаче два млада канадска глумца српског порекла – Душан Дукић игра Молијера, а Милош Родић краља Луја. Због постигнутог успеха Talk Is Free Theatre из града Бари близу Торонта и редитељ Лукач имају отворен позив за (н)ову годину када ће вероватно извести Булгаковљево "Псеће срце".

КРЕАТОР ПРОВОКАЦИЈЕ

Гледано из емигрантског угла представа "Породичне приче, Београд" једна је од најконтроверзнијих Лукачевих поставки. Комад је игран широм света у педесетак позоришта, али је у Торонту (2005) први пут у Канади изведен на енглеском језику. Реч је о историјским збивањима у Србији и Београду у време "заласка" Милошевићевог режима, али виђеним дечјим очима. Глумци се, наиме, трансформишу у децу која се играју своје "породице" односно представљају је онаквом каквом је виде у тим тешким временима друштвених превирања и пробуђене наде. Следи, међутим, српски емигрантски "феномен": гледаоци - стари емигранти започињу жучну дискусију са новодошлицама. Први нападају виђење ауторке, а други је бране сматрајући да је коректним уметничким поступком пренела утиске о "времену зла".

И новом представом, такође на енглеском, драмом "Ноћ убица" кубанског аутора Хозе Тријана, опет канадском премијером, играном у театру "Пулс" у Торонту пре два месеца,

Лукач "гризе до дна. Боље рећи - до сржи проблема. У тој представи глумци (ликови) суочавају се са мрачним демонима и маштају о убиству мајке и оца да би се, трансформацијом у улоге родитеља и других личности враћале у реалан свет. "Ноћ убица" је двослојна прича о распаду породице, патњи и бунту деце, али и о друштвено-политичкој стварности на Куби 60-их година. "Представа је окренута свету деце чије су животе родитељи покрали у сваком погледу, а то је универзала тема коју, и да смо хтели, нисмо мог-

Александар Саша Лукач - њорјреји редитеља

ли да избегнемо. Та изузетно тужна и трагична тема, нама је, нажалост још увек веома блиска", каже за "Кишобран" редитељ Лукач. У представи играју троје глумаца српског порекла Татјана Чорниј, Хана Лукач и Младен Обрадовић. Била је то прва театарска сарадња оца-редитеља и кћерке-студенткиње глуме. Обрадовић, који је завршио постдипломске глумачке студије био је и продуцент представе.

ПОВРАТАК КОРЕНИМА

Оригиналним позоришним изразом, утемељеним на Бертолду Брехту, Александар Лукач издвојио се осамдесетих година прошлог века, када је радио у скоро свим београдским и српским позориштима. Памте се његови контроверзни комади

"Селектор", "Маркиза де Сад", "Три сестре, сто година после", "Класни непријатељ", који је био забрањиван и друге. Селенићево "Ружење народа" у Лукачевој режији десетак сезона било је хит-представа крагујевачког позоришта.

После скоро деценије и по Александар Лукач се 2006. вратио на српске сцене режијом комада "Виктор или Деца на власти" Роже Витрака у Ужичком позоришту. А представа "Дошљаци" истог позоришта по роману једног од родоначелника модерног израза у српској књижевности Милутина Ускоковића (1884-1915) у адаптацији, режији и сценографији Лукача победник је прошлогодњег фестивала "Јоаким Вујић". На том фестивалу дуге традиције Лукач је шест пута освајао највиша признања. Дугогодишњи позоришни критичар Радио Београда Дејан Пенчић Пољански Лукача је оценио као "једног од најбољих редитеља који је радио у српским позориштима". А институција српског театра и интелектуалац раг excellence Јован Тирилов Лукача сматра "веома добрим редитељем". А Александар Лукач ће ове, 2009. поново у Ужице да постави "Мајстора и Маргариту" по Булгакову. Нису ли та гостовања, иако повремени, извесна врста "кајања" због одласка са завичајних сцена? "Не кајем се јер се одлази из разних разлога. Жао ми јесте, али то је живот. Моја породица се цео прошли век - од совјетске Октобарске револуције до југословенских ратова сељакала и напуштала огњишта. Ген или судбина генерација, па и моја. Из свега ваља извући оно позитивно. На пример, колико сви ми одавде можемо да допринесемо нашој матичној култури. Ја сам у Канади скоре све време похађао школу, али и предавао, много сам научио и имам шта да вратим у Србију", каже Александар Лукач.

На "неизбежно" питање да ли се пут Србије у Европску унију може фигуративно исказати насловом чувене представе "Чекајући Годоа" Лукач одговара: "У овом случају, Годо ће сигурно доћи. А да ли је то добро или само неизбежно - велико је питање".

ПОРОДИЧНА МАНУФАКТУРА

Петочлана породица Александра Лукача је мала породична уметничка мануфактура. О глави, Саша понешто сте прочитали. Његова супруга Мима Вуловић довршила је још необјављени роман насловљен енглеском речју Target. Не треба да "преводимо" о којој мети је реч. Њихов син Иља (20) студира бизнис и дизајн, али се окушао и као модни креатор. Лукачева кћерка Хана (24) апсолвира глуму и планира како да (глумачки) нападне свет. Најмлађа Луна (14), тек гимназијалка, машта о томе да буде уметник. Не, него адвокат. "Паметно дете", с правом закључује отац. А и "Кишобран" (прву) причу о Александру Великом редитељу.

Ушешан српско-канадски њозоришни сјој - редитељско искуство Александра Лукача и младалачка енергија глумаца: Хана Лукач и Младен Обрадовић у њредсјтави "Ноћ убица" (слика лево) и Милош Родић (лево), David Dodsley (у средини) и Душан Дукић (десно) у "Молијеру" њо Булѡакову, Talk Is Free Theatre, Barrie, Оњћарио. Слику десно снимила Susan Benoit.